วัดช่องลมนาเกลือ

อนุสติ ข้อ ๖ เทวตานุสติ และ อนุสติ ข้อ ๗ มรณานุสติ

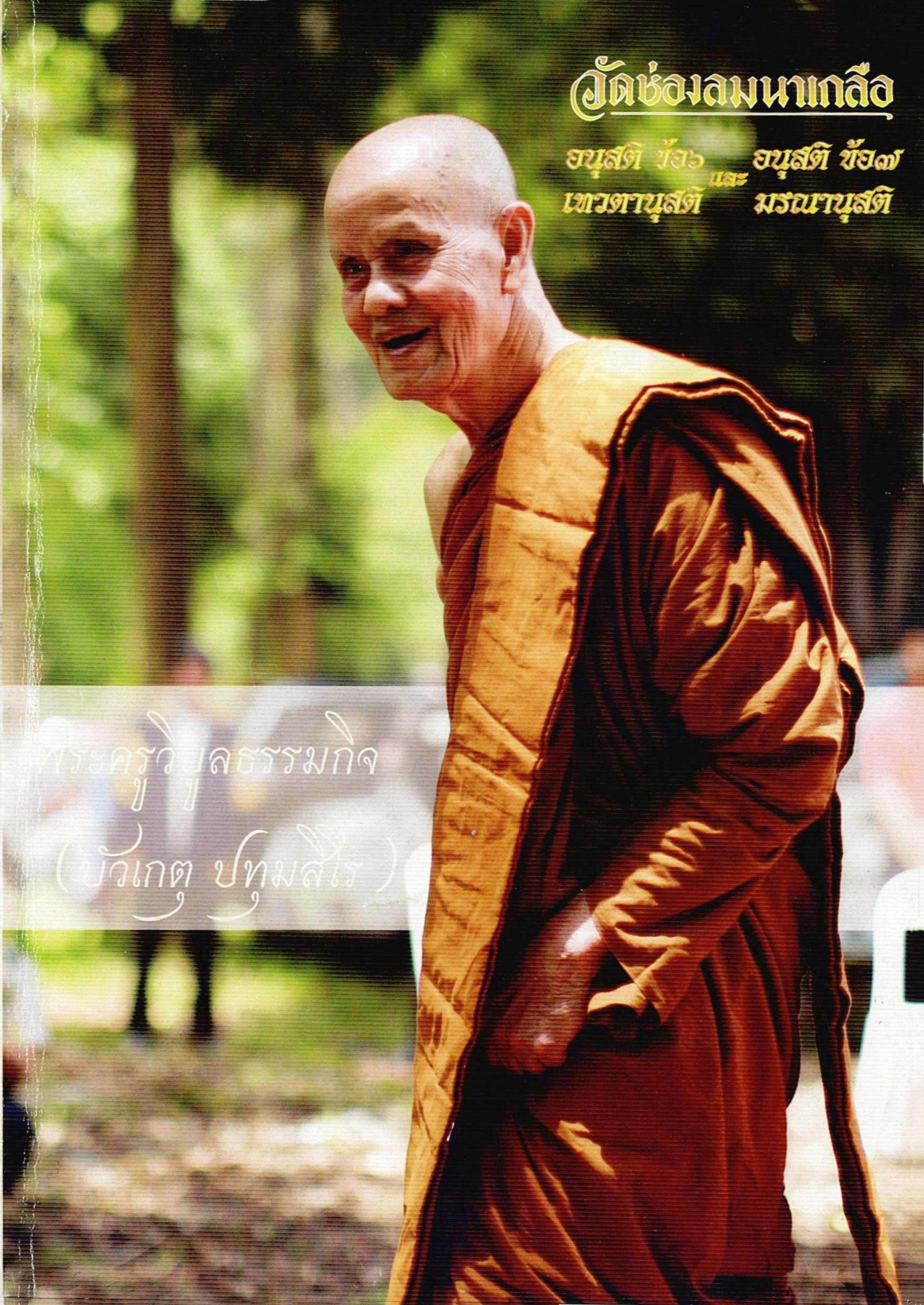

พระครูวิบูลธรรมกิจ
(บัวเกตุ ปทุมสิริ)

อนุสติ ข้อ๖ เทวตานุสติ
และ
อนุสติ ข้อ๗ มรณานุสติ

พระธรรมเทศนา พระครูวิบูลธรรมกิจ

(บัวเกตุ ปทุมสิโร)

วัดช่องลมนาเกลือ

พระธรรมเทศนา

พระครูวิบูลธรรมกิจ (บัวเกตุ ปทุมสิโร)

อนุสติ ข้อ๖ เทวตานุสติ และ อนุสติ ข้อ๗ มรณานุสติ

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

ครั้งแรก วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จำนวน ๖๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เพจพริ้นติ้ง

๘/๑๖๙ ม.๙ ซอยพรประภานิมิตร ตำบลหนองปรือ

อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๕๐

โทร ๐๘-๙๑๐๐-๖๗๐๔

ภาพปก โดย Suriyathepjuti Tinanop

หนังสือเล่มนี้ไม่มีค่าลิขสิทธิ์ แต่เพื่อความเรียบร้อยและถูกต้อง

ท่านผู้ใดมีศรัทธาประสงค์จะพิมพ์เผยแผ่เป็น ธรรมทาน

ขอให้ติดต่อ ขออนุญาตได้ที่ เลขาฯเจ้าคณะตำบลห้วยใหญ่

สำนักงานวัดฯ วัดช่องลมนาเกลือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ๒๐๑๕๐

คำนำ

วัดช่องลมนาเกลือได้จัดพิมพ์หนังสือพระธรรมเทศนาของหลวงปู่บัวเกตุเป็นเล่มที่ ๓๗ เรื่อง

“อนุสติ ข้อ๖ เทวตานุสติ และ อนุสติข้อ๗ มรณานุสติ”

เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแผ่พระธรรมเทศนาที่หลวงปู่ได้เมตตาอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากการปฏิบัติของท่านแก่พระภิกษุสามเณร แก่ศิษย์ และญาติโยมผู้ที่มีศรัทธาปสาทะในพระพุทธศาสนา ในวาระต่างๆกัน จะได้นำมาศึกษา พิจารณา และปฏิบัติตามให้ถูกต้อง

วัดช่องลมนาเกลือหวังว่า ท่านผู้อ่านจะได้อานิสงส์ทางธรรมอย่างเต็มเปี่ยมสมตามเจตนาอันเป็นกุศลของท่านทั้งหลาย

วัดช่องลมนาเกลือ

ธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นเทวดาก็คือระลึกถึงธรรมนั้น ปฏิบัติธรรมนั้น ความจริงศรัทธาความเชื่อ ศีลการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะปัญญา ทั้ง ๕ ประการ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ยังให้บุคคลเกิดอยู่ในสุคติ

ธรรมเทศนา อนุสติ ข้อ๖ เทวตานุสติ

หลวงปู่บัวเกตุ ปทุมสีโร

อนุสติ ข้อ๖ เทวตานุสติ
และ
อนุสติ ข้อ๗ มรณานุสติ

โดยพระครูวิบูลธรรมกิจ (หลวงปู่บัวเกตุ ปทุมสิโร)

ณ วัดป่าสุทธิภาวัน ต.หนองปลาไหล อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

๔ สิงหาคม ๒๕๕๖

ในลำดับต่อไปจะได้แสดงธรรมะบรรยาย ธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกี่ยวกับการเจริญจิตภาวนา คือการทำสมาธิ เพื่อให้จิตของตนสงบระงับจากนิวรณ์ทั้ง ๕ ประการและวิตก ๓ ประการ เพราะอารมณ์เหล่านั้นเป็นไปเพื่อความรบกวนจิตใจให้ขุ่นมัวหมอง เมื่อขณะใดจิตมัวหมอง ในขณะนั้นจะไม่มีสติปัญญาที่จะหาหนทางทำให้จิตใจเกิดความ

สงบได้ มักจะทำให้ความเลื่อนลอยในความรู้สึกนึกคิดแตกต่างออกไปนานาประการ ไม่รวมเข้าที่เข้าทางในการเจริญจิตภาวนาได้ และย่อมจะขาดอุบายที่จะเกิดปัญญาธรรมหาวิธีการทำให้ใจสงบได้ง่าย ในเมื่อนิวรณ์หรือวิตกเหล่านั้นเข้ามาครอบงำจิตใจแล้ว

เพราะฉะนั้นหลักการทำสมาธิหรือเรียกว่าสมถกรรมฐานทั้ง ๔๐ แบบ ๔๐ ตัวอย่างที่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสั่งสอนไว้ ในที่นี้ก็จะได้แสดงเป็นหมวดๆ เป็นตอนๆ ไป เพื่อเป็นเครื่องศึกษาด้วย บางอย่างศึกษาไว้เพื่อเกิดอารมณ์หรืออุปสรรคเช่นนั้น บางอย่างศึกษาเป็นแม่หลักของการเจริญจิตภาวนา

สำหรับอนุสติทั้ง ๑๐ ข้อ วันนี้ก็ถึงวาระในข้อที่ ๖ ซึ่งมีชื่อว่าเทวดานุสติ ระลึกถึงธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นเทวดา อันนี้ต้องเข้าใจให้ถูกต้องว่าระลึกถึงธรรมะที่ทำให้บุคคลปฏิบัติถึงซึ่งความเป็นเทวดา

ในโลกนี้มีคำกล่าวถึงเทวดา หรือในพระไตรปิฎกคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้ามีเรื่องของเทวดาอยู่มากมาย เช่น ในมงคลสูตรก็กล่าวถึงเทวดามาถามปัญหาเรื่องมงคล แม้ในธรรมจักรกัปปวัตนสูตร จาตุมมหาราชก็เป็นเทวดา ตาวติงสาก็เป็นเทวดา ยามาก็เป็นเทวดาตุทิตาก็เป็นเทวดา นิมมานะระตีก็เป็นเทวดา ปะระนิมมิตะวะสะวัตตีก็เป็นเทวดา และพรหมณ์ชื่อเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเทวดานั้นมีจริง ไม่ใช่เป็นแต่เพียงพูดกันแบบธรรมดา แต่ว่ามีระดับมี

ขั้นมีชั้น แล้วความจริงเทวดาเหล่านี้ไม่ใช่ไปจากไหน ไปจากมนุษย์นี่เอง

คือเมื่อสมัยใดเป็นมนุษย์อยู่นั้นได้กล่าวถึงเทวดาทั่วไป มีคุณธรรมคือ

๑. ศรัทธา
๒. ศีล
๓. สุตะ
๔. จาคะ
๕. ปัญญา

มาปฏิบัติให้บริบูรณ์ขึ้นเมื่อใด นั่นคือคุณธรรมที่จะให้ธรรมที่พวกเราเมื่อล่วงลับไปแล้วเกิดไปอยู่ในภูมิเทวดา อันนี้เป็นส่วนหนึ่ง

ผู้ที่ขึ้นไปอยู่ภูมิเทวดาทั้ง ๖ ชั้นดังได้กล่าวมาแล้วนั้นมีคุณต่างๆ มีคุณถึงพระโสดาบันในที่นั้นด้วย

ในธรรมะจึงต้องพิจารณาดูให้ดีว่าระลึกถึงธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นเทวดา คือธรรมอันใดที่บุคคลนำไปปฏิบัติแล้วพ้นจากภาวะชาตินี้ไปเกิดใหม่ ย่อมเกิดเป็นเทวดา ธรรมะนั้นจึงเป็นสิ่งควรที่ระลึกถึง เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตาม ในข้อนี้หมายความว่าสำหรับบุคคลที่ยังไม่ยินดีในนิพพาน ยังมีความประสงค์ที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่อีก แต่ให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสุคติภพ คือภพที่น่าอยู่น่ายินดีน่าปรารถนา เพราะเทวดาเหล่านั้นมีสุขมากกว่ามนุษย์ มีทุกข์น้อยกว่ามนุษย์ มีความเป็นทิพย์เป็นพิเศษมากกว่ามนุษย์เหล่านี้เป็นต้น

แต่ถ้าหากว่าถ้าพูดถึงหลักธรรมที่จะทำให้คนเป็นเทวดาในปัจจุบัน มนุษย์เราเป็นเทวดาในปัจจุบันก็ได้ ไม่ใช่ว่าเมื่อตายไปแล้วอย่างเดียว เมื่อเป็นมนุษย์อยู่ก็เป็นเทวดาก็ได้

เทวดาที่เป็นมนุษย์อยู่นี้จัดไว้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑.สมมุติเทวดา ได้แก่ พระราชา พระราชินี พระราชโอรสที่ ดังคำกล่าวเทิดทูนของพวกมหาอำมาตย์ว่าข้าแต่ท่านสมมุติเทพ หมายความว่าพระราชาเป็นเทวดาโดยนามสมมุติให้ได้นามว่าเทวดา พระราชาผู้ที่เกิดมาในชาติใดเป็นพระราชาได้ก็ต้องมีคุณธรรม คือมีทาน มีศีล มีภาวนา หรือศรัทธา ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา เหล่านี้มาประกอบกันจึงยังให้บุคคลเกิดในมนุษยโลก ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพในตระกูลสูงกว่า

ผู้อื่น เพราะฉะนั้นในมนุษย์โลกนี้มีเทวดาในขั้นแรกที่เราเรียกกันคือพระเจ้าแผ่นดิน พระราชาคือสมมุติเทพ พระราชาจึงเป็นสมมุติเทวดา หมายความว่าได้รับคำเรียกร้อง ได้รับคำกล่าวขานเชิดชูยกย่องบูชา จึงเรียกว่าพระราชาเป็นต้น เป็นสมมุติเทพหรือเป็นสมมุติเทวดา

๒.อุบัติเทวดา หมายความว่าผู้ที่ได้เจริญสมาธิ ได้สมาธิ ได้ฌาน ฌานที่ ๑ – ๒ – ๓ – ๔ ไปอยู่ในภพของผู้ที่ได้ฌานนั้นๆ มีอยู่ ๑๖ ชั้นด้วยกัน แต่ผู้ที่กำลังบำเพ็ญฌานหรือได้ฌานแล้วนั้น ก็มีคติเรียกว่าจะต้องไปเกิดเป็นเทวดาชนิดหนึ่ง สูงกว่าสมมุติเทพ เรียกว่าอุบัติเทวดา แม้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ในชาตินี้ก็เรียกได้ว่าเขาย่อมมีคติจะต้องไปเป็นเทวดาชั้นหนึ่งใน 16 ชั้นด้วยกัน จึงเรียกว่าเป็นอุบัติเทพคือหมายความว่าอุบัติขึ้น

เกิดขึ้น เป็นเทวดาเพราะคุณธรรมของตน ได้แก่ฌานสมาบัติ

๓.วิสุทธิเทวดา ได้แก่พระอรหันต์ที่หมดจดจากอาสวกิเลสแล้ว เรียกว่าวิสุทธิเทวดา คือเป็นเทวดาอย่างสูงสุดหรือบริสุทธิ์อย่างยิ่ง นี่ก็อีกประเภทหนึ่งคำว่าว่าเทวดา

จึงรวมความว่าเทวดาในโลกนี้ในที่เป็นชาติมนุษย์นี้มีทั้งสมมุติเทวดา อุบัติเทวดา และวิสุทธิเทวดา

เรื่องของความเป็นเทวดานี้ เทวดามีหลายชั้น อย่างพวกภูมมเทวดาต่างๆ หลายๆ ชั้นนั้นเป็นรุกขเทวดาก็มี อยู่บนแผ่นดินก็มี อื่นๆ ก็มี และในบางแห่งกล่าวว่าผู้ใดบำเพ็ญธรรมขาวเรียกว่าสุขธรรม ผู้นั้นย่อมมีคติเกิดไปเป็นเทวดาดังบาลีชาดกบทหนึ่งว่า หิริโตตัปปะสัมปันนา

สุกกะธัมมะสะมาหิตา สันโต สัปปุริสา โลเก เทวะธัมมาติ วุจะเร บุคคลผู้มีธรรม ๒ ประการ คือหิริความละอายต่อบาป โอตตัปปะความเกรงกลัวต่อบาป ไว้เป็นนิสัยของตนตลอดกาล บุคคลนั้นเมื่อสิ้นชีพชาตินี้ไปแล้วมีคติเกิดไปเป็นเทวดา เพราะธรรมทั้ง ๒ ประการนี้มีชื่อเรียกว่าสุกกธรรม แปลว่าธรรมเป็นฝ่ายขาว ธรรมเป็นฝ่ายสะอาด ธรรมเป็นฝ่ายเจริญ ผู้ที่ละร่างกายนี้แล้วย่อมไปสู่ภพที่ดีกว่าเหนือกว่า ก็คือเทพนั่นเอง

ดังเรื่องชาดกเขากล่าวไว้ว่าพระโพธิสัตว์มีน้องชายอยู่ ๒ คน นี่กล่าวโดยประมาณ วันหนึ่งไปในป่าลึกเข้าไป ไปเจอสระน้ำที่มีใบบัวใหญ่และร่มเย็นและชุ่มชื่นเบิกบาน จึงได้พักริมสระนั้น น้องชายคนเล็กลงไปตักน้ำมาก่อน ถูกยักษ์ที่เฝ้าสระอยู่นั้นจับลงไป แล้วก็ถามว่ามาจากไหน

เป็นอะไร ถามเสร็จแล้วก็ถามน้องชายคนเล็กของพระโพธิสัตว์ว่ารู้จักธรรมะชื่อสุกกธรรมหรือไม่ น้องชายตอบไม่ได้ก็จับขังกรงไว้ น้องคนกลางเห็นน้องคนเล็กหายไปนานก็ลงมาตักน้ำบ้าง ก็ถูกยักษ์จับไปไว้อีก แล้วก็ถามว่าอะไรชื่อว่าสุกกธรรม น้องคนที่ ๒ ตอบไม่ได้ ถึงพระโพธิสัตว์ลงไปตักน้ำถูกยักษ์จับไปเช่นเดียวกัน เมื่อจับไปแล้วไปถามว่ารู้จักสุกกธรรมหรือไม่ พระองค์ก็ตรัสคาถาในเบื้องต้นว่า หิริโอตตัปปะสัมปันนา สุกกะธัมมะสะมาหิตา สันโต สัปปุริสา โลเก เทวะธะมมาติ วุจจะเร ธรรม ๒ ประการชื่อว่าสุกกธรรมคือหิริความละอายต่อบาปหนึ่ง โอตตัปปะความเกรงกลัวต่อบาปหนึ่ง ทั้ง ๒ ประการนี้บุคคลใดประพฤติแล้ว

ย่อมได้ภูมิธรรมชั้นเทพยดา ยักษ์พอใจและปล่อยน้องทั้ง ๒ กลับมา ในชาดกกล่าวไว้อย่างนี้

เพราะฉะนั้นจึงรวมความว่าธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นเทวดาก็คือระลึกถึงธรรมนั้น ปฏิบัติธรรมนั้น ความจริงศรัทธาความเชื่อ ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ทั้ง ๕ ประการ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ยังให้บุคคลเกิดอยู่ในสุคติ

ผู้ที่จะเจริญธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ก็คือมีศรัทธาแล้ว รักษาศีล หมั่นสดับตรับฟัง รู้จักเสียสละในทางที่ชอบและมีปัญญาพิจารณาร่างกายเห็นตามความเป็นจริง ระลึกถึงธรรม ๕ ประการนี้ พิจารณาธรรม ๕ ประการนี้บ่อยๆ แท้ที่จริงเมื่อการระลึกถึงธรรม ๕ ประการนี้ จิตก็ดิ่ง

อยู่กับความสงบ อันเป็นขณิกสมาธิบ้าง อุปจารสมาธิบ้าง และเมื่อรักษาจิตไว้บ่อยๆ จิตก็อยู่กับธรรม เมื่อจิตก็อยู่กับธรรมก็เกิดความสงบ ก็คือสมาธิหรือฌาน แต่ฌานในที่นี้ท่านกล่าวว่าอย่างมากก็เพียงอุปจารฌาน คือไม่ถึงอัปปนา เพราะจิตสงบจากราคะ เพราะจิตสงบจากโทสะ เพราะจิตสงบจากโมหะ เมื่อได้พิจารณาธรรม ๕ ประการนั้นแล้ว จึงชื่อว่าได้อนุสติในข้อนี้เป็นฌาน แต่เป็นอุปจารฌานดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้ที่ได้คุณธรรมอันนี้ เมื่อสิ้นชีพไปแล้วจึงไปเกิดเป็นเทพหรือเป็นเทวดาชั้นต่างๆ ดังได้กล่าวมา แต่ไม่ใช่ชั้นของพวกที่ได้ฌาน คนละสายกัน

ธรรมในหมวดนี้ดังกล่าวเบื้องต้นแล้วว่า ทรงแสดงไว้เพื่อบุคคลที่ไม่ปรารถนาจะนิพพาน ปรารถนาจะเวียนว่ายตายเกิดอยู่มนุษย์สมบัติ

สวรรค์สมบัติ หรือยังเรียกว่าติดอยู่กับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สมบัติและสวรรค์สมบัติ จึงได้ทรงแสดงธรรมนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อไม่ตกต่ำไปจากนี้

ถึงอย่างไรชนเหล่านี้ก็มีธรรมมีคุณธรรม เมื่อบุคคลเหล่านี้มีธรรมมีคุณธรรมก็คือความดี หรือเป็นคนดีคนมีศีลธรรมนั่นเอง ก็ยังความประโยชน์สุขให้กับตนเองและชนโดยทั่วไปซึ่งไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

เทวดานุสติโดยความหมายมุ่งอย่างนี้ แต่ว่าเราจะไม่ประพฤติหรือจะไม่มุ่งว่าเกิดเป็นเทวดาก็ได้ มีศรัทธา มีปัญญา มีสุตะ มีจาคะ มีการปฏิบัติธรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ ผลที่ได้ก็จะเป็นเองโดยคุณธรรม ถ้าหากว่าจะมุ่งให้สงบก็ต้องหมั่นพิจารณาไว้เนืองๆ ปฏิบัติอยู่เนืองๆ

เพื่อให้จิตอยู่กับธรรม เพราะเมื่อจิตอยู่กับธรรม แล้วก็ตัดราคะโทสะโมหะดังได้กล่าวมาแล้ว จิตก็จะสงบเป็นอุปจารฌาน ยังกุศลธรรมให้เกิดมีขึ้น จึงอำนวยสุขประโยชน์ดังได้กล่าวมา เทตานุสติ จึงเป็นธรรมที่สำหรับบุคคลผู้ต้องการเท่านั้น

เพราะฉะนั้นในค่ำคืนนี้จึงจะได้แสดงอนุสติ ต่อไปในข้อ ๗ อันเป็นแนวทางปฏิบัติของบุคคล ทั่วๆ ไปคือมรณสติ ระลึกถึงความตายอันจะมีแก่ตน ใน ๒ ข้อนี้เป็นกรรมฐานอาจจะตรงกันข้าม ทีเดียว ข้อ ๖ คือนึกถึงเทวดา ข้อ ๗ นี้นึกถึง ความตายอันจะมีแก่ตน

ความตายอันจะมีแก่ตนนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ก็เพื่อให้เกิดความไม่ประมาท ให้รู้จักตามความเป็นจริง ครูบาอาจารย์ต่างๆ มีท่านหลวงปู่เทสก์เป็นต้น ท่านมักกล่าวเสมอว่า

ผู้ใดเจริญมรณสติชื่อว่าเจริญกรรมฐานชั้นยอดเยี่ยม คือหมายความว่าเมื่อพิจารณาถึงความตายแล้ว กิเลสอะไรก็ไม่เหลือ คือนิวรณ์ทั้ง ๕ ก็ไม่เหลือ วิตกทั้ง ๓ ก็ไม่เหลือ จิตก็ย่อมสู่สมาธิได้ง่าย เพราะการที่ระลึกถึงความตายนั้นต้องตั้งใจให้จริงให้ลึกซึ้ง

โดยประการแรกเห็นคนอื่นตาย เมื่อคนอื่นตายแล้วเป็นอย่างไร เขาก็หมดอาการกิริยาต่างๆ แล้วความเปลี่ยนไปของเลือดเนื้อก็เสียหายต่อไปเป็นเน่าหนองและกลายเป็นเถ้าเป็นกระดูกในที่สุด

การตายหมายความว่าเมื่อหมดลมหายใจก็เรียกว่าตายหรือสิ้นสุดชีวิตหนึ่ง การสิ้นสุดชีวิตหนึ่งหรือการตายนี้มี ๒ อย่างคือ

๑.กาลมรณะ

๒.อกาลมรณะ

การมรณะหมายความว่าคนตายโดยสิ้นบุญ เขามีบุญบารมีที่สร้างสมไว้ในปางก่อน ทำให้ชีวิตนี้มีอยู่ยืนนานจนสิ้นบุญนี้ก็สิ้นชีวิตด้วย

ประการที่ ๒ อการมรณะได้แก่คนที่สร้างบาปกรรมไว้ สร้างบุญไว้ด้วย สร้างกรรมไว้ด้วย ครั้นเมื่อบุญเหล่านั้นหมดไป อายุยังไม่ถึง บาปกรรมมาถึงมาตัดรอน อุปปาฆาตกรรมมาตัดรอนให้ชีวิตถูกอันตรายต่างๆ มาบั่นทอนให้ตายก่อนอายุ เรียกว่าอการมรณะ

พิจารณาดูการตายทั้ง ๒ ประการนี้แล้วก็จะทำให้คนเกิดความไม่ประมาท เห็นตามความจริงว่าควรสร้างสิ่งที่ดีที่มีคุณมีประโยชน์ ที่เป็นอุบายทางจิตให้เกิดความสงบและผ่องแผ้ว จะได้รักษาศีลให้สะอาด กิริยากายวาจาจะเรียบร้อยดี

งาม ไม่เป็นไปเพื่อความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพราะเห็นโทษตามความเป็นจริงว่าถ้าเรา เบียดเบียนเขา ทำร้ายเขา ประหัตประหารเขา ไม่ช้าไม่นานสิ่งเหล่านั้นเราก็จะได้รับผลเองตอบแทนบ้าง เรียกว่าเราฆ่าเขา เขาฆ่าเราไม่ทันชาตินี้ เขาไปฆ่าชาติหน้าชาติโน้น เรากลั่นแกล้งตัดรอนความเจริญของเขา ไม่ช้ากรรมก็จะตัดรอนเราเองให้ไม่ถึงซึ่งความเจริญ ไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า

กรรมทั้งหลายย่อมอำนวยสัตว์โลกให้เป็นไปตามอำนาจของกรรมวนเวียนไปอยู่อย่างนี้ กุศลกรรมและอกุศลกรรม ถ้าบุคคลทำกุศลกรรมความดีไว้มากก็เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในกุศลกรรม มีมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ แต่ถ้าหากว่าทำอกุศลกรรมไว้มาก อาจจะไม่ได้แตะต้องแม้แต่มนุษย์สมบัติเลย ลงแต่อบายภูมิ มีนรกบ้าง อสูร

กายบ้าง เดรัจฉานบ้าง เปรตบ้าง สัตว์ทั้ง ๔ ประเภท เราเห็นด้วยตาเปล่าที่แท้จริงก็คือเดรัจฉาน แม้สุนัข, แมว, เหลือบ, ยุง, ริ้น, ไรก็มีวิญญาณที่ได้มารับบาปกรรม จะต้องตามสนองไปตามอำนาจของกรรมนั้นๆ บางทีก็เป็นสัตว์ใหญ่ เช่นว่า ช้าง มีครูบาอาจารย์และผู้หลักผู้ใหญ่มักจะพูดกันว่าการได้เกิดเป็นช้างนั้นใช้ชาติในความเวียนว่ายตายเกิดมาเป็นเดรัจฉานหลายชาติแล้ว เกือบจะได้เป็นมนุษย์แล้ว จึงได้เกิดมาเป็นช้าง เหล่านี้ก็มี แล้วเมื่อพ้นจากความเป็นสัตว์คือเป็นช้าง เกิดมาเป็นมนุษย์ง่อยเปลี้ยเสียขาร่างกายไม่สมบูรณ์ ตายแล้วก็เกิดมาอีกดีขึ้นตามลำดับ กว่าจะได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ก็แสนที่จะยาก เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้กล่าวว่าการได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นของ

ยาก คือต้องทำความดี ต้องมีทานศีล มีภาวนา มีศรัทธา มีสุตตะ มีจาคะ มีปัญญา มีศรัทธา มีศีล มีสุตตะ มีจาคะ มีปัญญา จึงจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นเทพ ถ้าหากว่าบุคคลที่ไม่ฝักใฝ่เรื่องเหล่านี้ก็ไม่มีสิทธิที่จะเกิดมาเป็นเทพได้แต่ประการใดดังได้กล่าวมาแล้ว

ในข้อนี้พูดถึงมรณะอันเป็นอารมณ์ของความตาย เวลาเราจะปฏิบัติมรณธรรมเป็นอารมณ์ นึกถึงอย่างไร

๑.ปล่อยวางอารมณ์ในจิตของเราเองให้เป็นกลาง

๒.ระลึกถึงความตายอันจะมีแก่ตน

๓.เห็นความตายของผู้อื่นแล้วมาเปรียบเทียบว่าคนที่เขาตายแล้ว เขาเอาใส่โลงมาวัด แล้วก็มีการสวดศพเป็นต้น เรามาเยี่ยม

พิจารณาว่าแม้เรานี้ก็ไม่พ้นความตาย ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ วันใดวันหนึ่งเราก็ต้องตายเหมือนกัน วันนี้เรามาเยี่ยมศพ วันอื่นเขาก็มาเยี่ยมเรา เยี่ยมศพเรา ความตายจึงเป็นของเที่ยงแท้แน่นอนที่จะต้องมีแก่สัตว์ทั้งหลาย ไม่วันใดวันหนึ่งก็เกิดขึ้น และความตายนั้นไม่มีอะไรเป็นเครื่องหมายที่จะรู้ว่าตายเมื่อไร อาจจะรู้ได้ก็ระยะใกล้ชิดที่เป็นโรคภัยไข้เจ็บอย่างหนักๆ หรือเป็นโรคร้ายที่รักษาไม่ไหวแล้ว ก็อาจจะรู้ได้ว่าอีกไม่กี่วันในวันสองวันนี้จะต้องตาย เหล่านี้เป็นต้น

การระลึกถึงความตายอยู่เสมอ แต่ระลึกแล้วอย่ากลัว ถ้าระลึกแล้วกลัวหวาดเสียว คือกลัวความตาย เรียกว่าขาดโยนิโสมนสิการ ขาดการตริตรองอุบายที่แยบคาย แท้จริงระลึกถึงความตายให้ถูกต้อง แล้วเห็นตามความจริงว่า

สังขารทั้งหลายทั้งปวงจะต้องเป็นอย่างนี้เหมือนกันหมด แล้วเมื่อระลึกอยู่บ่อยๆ เข้าก็จะชิน จะไม่หวั่นเกรงจากความตาย จิตก็จะไม่หวั่นไหวต่อความตาย เมื่อทุกขเวทนาหนักโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้น แม้ใกล้จะตายจะทำให้บุคคลผู้มีการพิจารณาความตายนั้นมีสติ มีความรอบคอบ มีจิตตั้งมั่น จิตจะอยู่กับพระรัตนตรัยได้ง่ายและสงบได้ง่าย

กรรมฐานคือความตายจึงควรระลึกอยู่เสมอ ถึงแม้ไม่ได้ภาวนาว่ามรณังๆ ไว้เป็นนิจ ก็นึกไว้บ่อยๆ จะเป็นเครื่องไม่ประมาทในชีวิตของตนว่าเราจะไม่พ้นจากภาวะนั้นเช่นไปได้ดังกล่าวมา

ในสมเด็จรัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระปิยมหาราช เป็นยุคที่คนปฏิบัติธรรมและเป็นยุคที่มี

การอบรมสั่งสอน และเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนที่เป็นกาพย์เป็นกลอนเพื่อให้สะดวกแก่การจดจำก็ได้สอนกันมากมายและใช้คำพูดกันเป็นกาพย์เป็นกลอน อย่างเช่นว่า ธรรมที่เป็นเครื่องระลึกถึงความตายก็แต่งเป็นกาพย์เป็นกลอนไว้ว่าเห็นหน้ากันอยู่เมื่อเช้า สายตาย สายอยู่สุขสบายบ่ายม้วย บ่ายรื่นชื่นรวยราย เย็นดับชีพแฮ เย็นเล่นกับลูกด้วย ค่ำม้วยอาสัญ รวมความว่าเช้าสายบ่ายเย็นยันค่ำเวลาหนึ่งเวลาใด ความตายไม่เลือกหน้า ตายได้ทั้งนั้น ไว้เป็นอารมณ์ จึงรวมความว่าเราจะหันไปทางไหนก็มีแต่ตาย ไปทางไหนก็มีแต่ตาย รู้เรื่องอย่างนี้แล้ว รู้ให้ชิน รู้ให้สนิท รู้จนจิตของเราแกล้วกล้า ไม่เกรงกลัวต่อความตายนั้น จิตย่อมกล้าแข็ง จะทำให้เกิดความตั้งมั่น จะทำให้เกิดความไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์

ทั้งปวง เมื่อจิตไม่หวั่นไหวแม้ต่อความตายแล้ว นิวรณ์ก็ปราศจากไป วิตกก็ปราศจากไป จิตก็ปราศจากโลภะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ ในขณะนั้น เมื่อจิตปราศจากโลภะโทสะโมหะดังได้กล่าวแล้ว ก็ถึงซึ่งความสงบ เป็นขณิกสมาธิบ้างหรือขณิกฌานบ้าง อุปจารสมาธิบ้าง อุปจารฌานบ้าง อัปปนาสมาธิบ้าง อัปปนาฌานคือฌานที่ ๑-๒-๓-๔ บ้าง เหล่านี้เป็นต้น เพราะได้พิจารณาธรรมคือมรณสติ เราจะพิจารณาอย่างไรก็ได้ในเรื่องของความตายที่เรารู้เราเห็นรู้สึก จุดไหนที่เรากลัวพยายามนึกให้มากๆ ใช้ปัญญาให้มากๆ เพื่อให้หายความกลัวนั้น คณาจารย์ทั้งหลายแต่ในโบราณกาลมา เขามุ่งแต่ภาวนาเรื่องจิตเพื่อจะให้เกิดความสงบ เป็นฌานเป็นสมาบัติ โดยหาอุบายต่างๆ แต่ส่วนใหญ่เขา

จะไม่มีใครระลึกถึงความตาย แท้จริงเขาข้ามกรรมฐานที่เป็นคุณเป็นประโยชน์กับชีวิตแท้ๆ ของเราไปเสียอย่างน่าเสียดาย เพราะไม่มีความสังเกต มีแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความตายนี้ไม่มีใครเขาหยิบขึ้นมาพูดมาเป็นอารมณ์ เป็นของที่เขาทิ้งแล้ว แต่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นว่าเป็นธรรมที่จะเป็นไปเพื่อกำจัดอกุศลธรรมต่างๆ คือความประมาทเสียได้ให้เบาบางและหมดสิ้นไป และเมื่อจิตตั้งมั่นรู้ตามความเป็นจริงไม่หวั่นไหวก็จะทำให้ไม่หวั่นไหวในนิวรณ์และอกุศลธรรมทั้งหลายต่างๆ นานาประการ เมื่อจิตไม่หวั่นไหว กุศลธรรมใดความดีอันใดยังไม่มีก็จะมีขึ้น กุศลธรรมต่างๆ มีขึ้นแล้วก็จะแก่กล้ามากยิ่งขึ้นจนเป็นเหตุให้เกิดความสงบดังได้กล่าวมา

มรณสติ การระลึกถึงความตายจึงเป็นกรรมฐาน จึงเป็นสมถกรรมฐาน จึงเป็นอารมณ์ที่ทำให้บุคคลถึงอัปปนาฌานได้ เพราะถ้าหากว่าพิจารณาได้ลึกลงไปอย่างแท้จริง ปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นเรื่องกายเสียหมด กิเลสทั้งหลายคือนิวรณ์ทั้งหลายวิตกทั้งหลายย่อมหมดไป จิตย่อมลงสู่ความสงบอย่างแน่วแน่เป็นอัปปนาฌานได้เฉพาะพิจารณาเรื่องความตายนี้

เพราะฉะนั้นความตายจึงมีคุณมีประโยชน์เมื่อเราได้นำมาพิจารณา อย่าปล่อยให้กายนี้มันตายโดยไม่ได้พิจารณา แท้จริงซากศพนี้ก็อยู่ในตัวเรา ความเจ็บป่วยก็อยู่ในตัวเรา ความแก่ก็อยู่ในตัวเรา ความตายก็อยู่ในตัวเรา เราได้พิจารณาของตัวเราส่วนต่างๆ นี้ให้เห็นชัดไว้บ่อยๆ เกิดคุณมาก เกิดประโยชน์มาก และเมื่อจิตสงบดีแล้ว

เกิดวิปัสสนาก็ง่ายดังนี้ ความตายจึงเป็นกรรมฐานชนิดหนึ่งในข้อที่ ๗ ของอนุสติ

เพราะฉะนั้นท่านผู้ปฏิบัติธรรม ถึงแม้จะไม่ได้พิจารณากรรมฐานนี้โดยตรง ก็ควรนึกบ้างในบางโอกาสบางคราวหรือบ่อยๆ ก็ได้ว่ามรณังได้แก่ ความตาย ความตายจะมีแก่เรา ความรู้สึกไว้อย่างนี้จะทำให้เกิดสติปัญญามากขึ้นๆ และเป็นอารมณ์ดังได้กล่าวมาแล้วด้วยประการฉะนี้

เพราะฉะนั้นต่อนี้ไปจงตั้งใจพิจารณาถึงเรื่องความตายนี้ให้หมดอุปาทานให้หมดความหวั่นไหว ทำให้จิตใจให้เกิดความมั่นคงเป็นปกติเป็นกับตายให้มองเหมือนว่าเท่ากัน ไม่มีอะไรต่างกัน ไม่มีอะไรน่าเกลียด ไม่มีอะไรน่ากลัว ไม่มีอะไรน่ารัก ไม่มีอะไรน่าชัง เท่ากัน ตายกับเป็นอยู่ นึกได้อย่างนี้ ทำจิตใจให้เป็นกลางแล้ว

แล้วก็ตั้งใจภาวนา จะภาวนามรณังก็ได้ จะภาวนาหรือพุทโธกรรมฐานเดิมก็ได้ แต่สะสางใจของตนเองให้หมดอุปาทาน ให้จิตของเราเป็นกลาง แล้วภาวนาไป จิตของเราก็จะสงบง่าย

ต่อนี้ไปจงตั้งใจเจริญจิตภาวนาดังกล่าวมา เพื่ออบรมจิตของตนเองให้ผ่องแผ้ว ให้สงบ เป็นสมถกรรมฐาน เป็นสมาธิ อันจะเป็นอุบายสงบใจและเกิดปัญญาตามคำสอนของพระศาสดาต่อไป

****

มรณสติ การระลึกถึงความตายซึ่งเป็นกรรมฐาน ซึ่งเป็นสมถกรรมฐาน ซึ่งเป็นอารมณ์ที่ทำให้บุคคลถึงอัปปนาฌานได้ เพราะถ้าหากว่าพิจารณาได้ลึกลงไปอย่างแท้จริง ปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นเรื่องกายเสียหมด กิเลสทั้งหลายคือนิวรณ์ทั้งหลายวิตกทั้งหลายย่อมหมดไป จิตย่อมลงสู่ความสงบอย่างแน่วแน่เป็นอัปปนาฌานได้ เฉพาะพิจารณาเรื่องความตายนี้

ธรรมเทศนา อนุสติ ข้อ๗ มรณานุสติ

หลวงปู่บัวเกตุ ปทุมสิโร

เพื่อเผยแผ่ธรรมะแก่สาธุชนทั่วไป โดยนำเทศนาของหลวงปู่ในวาระต่างๆมาจัดพิมพ์ และทำซีดีออกแจกจ่ายเป็นธรรมทานแก่ผู้สนใจ

ผู้สนใจที่จะขอหนังสือหรือซีดีไปเผยแผ่ หรือร่วมบริจาคทรัพย์ เพื่อเป็นกำลังในการเผยแผ่คำสอนของหลวงปู่บัวเกตุ กรุณาติดต่อที่

สำนักงานวัดช่องลมนาเกลือ
วัดช่องลมนาเกลือ ต.นาเกลือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ๒๐๑๕๐
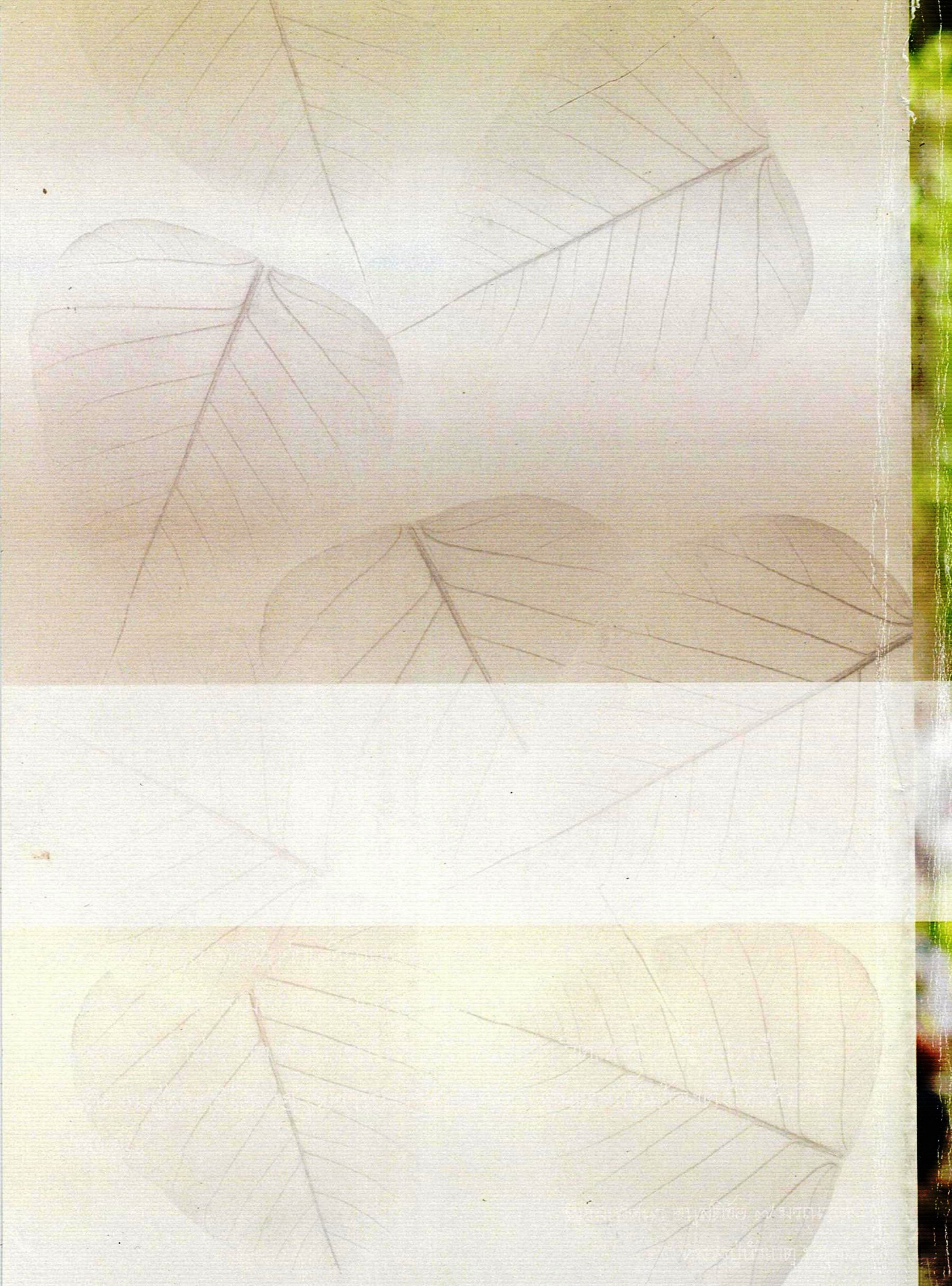
บัญชี ร่วมบริจาคจัดพิมพ์หนังสือ-ซีดี ธรรมะ
ชื่อบัญชีวัดช่องลมนาเกลือ เลขที่บัญชี **607-6-012413**
บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารธนชาต สาขาเทสโก้โลตัสพัทยาเหนือ